

Силабус
навчальної дисципліни
Історія української літератури кінця ХІХ- поч. ХХ ст.
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма середня освіта (українська мова і література). Англійська мова.

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта / педагогіка

Рівень вищої освіти бакалавр

Викладач (і)	Школа Валентина
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/shkola/
Контактний тел.	066 366 13 59
Е-mail викладача:	sholaval@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок, 12-13.

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5 / 150	16	14	120	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: (до 10 слів) література, традиція, модернізм, неоромантизм, символізм, імпресіонізм, експресіонізм

Мета та предмет курсу: розкрити внутрішню логіку українського літературного процесу періоду зламу віків, осмислити особливості літературного процесу, з'ясувати естетичну та морально-етичну специфіку творів письменників епохи раннього модернізму

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
---	----------------------------------

<p>ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ФК 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови, теорії та історії української літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови і викладання української літератури.</p> <p>ФК 9. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мови і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.</p> <p>ФК 10. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.</p> <p>ФК 11. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.</p>	<p>ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури.</p> <p>ПРЗ 4. Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національної літератури, художні твори класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p> <p>ПРУ 1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 3. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури.</p> <p>ПРУ 4. Володіє навичками атрибуції, розрізняє культурно-літературні епохи, напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства.</p> <p>ПРУ 5. Порівнює літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.</p> <p>ПРУ 6. Використовує гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p>
---	---

Зміст курсу:

Тема 1.

Суспільно-політичні умови в Східній та Західній Україні. Розвиток вітчизняного мистецтва. Періодика. Особливості літературного процесу к. XIX - поч. XX ст. Літературні напрями, течії, стилі, угруповання. Суспільно-історичні передумови розвитку літератури зламу століть. Криза народництва і розвиток українського модернізму. Модернізм як естетизм.

Творчість Володимира Самійленка. Збірки «З поезій Володимира Самійленка», «Україні». Мотиви лірики. Гумор та сатира. Проза. Драматургія: «Чураївна», «У Гайхан-Бея». Переклади. Стаття І. Франка про В. Самійленка. Творчість Гната Хоткевича. Багатогранність творчого таланту Проза: оповідання, поезії в прозі, повісті «Камінна душа», «Довбуш», «Авірон» (образна система творів). Драматургія: «Непросте», «Гуцульський рік», «Довбуш». Літературознавчі та критичні дослідження. Переклади. Драматургія Людмили Старицької-Черняхівської. «Петро Дорошенко», «Останній сніп».

Тема 2

Творчість Лесі Українки. Суспільно-політичні та естетичні ідеали. Новоромантизм Лесі Українки як спроба осмислення методу літератури майбутнього. Поезії. Мотиви та художні особливості збірок «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки». Принципи композиції ліричних циклів. Поєми «Давня казка», «Віла-посестра», «Роберт Брюс, король шотландський», «Одно слова», Ізольда Білорука», «Айша й Мохаммед», «Одно слово», драматургія («Вавілонський полон», «На руїнах», «Лісова пісня», «На полі крові», «Оргія», «Камінний господар», «Адвокат Мартіан», «Бояриня»). Проза. Літературно-критичні розвідки. Етнографічні і фольклорні праці. Переклади Лесі Українки. Розвиток «нової» драми та драми ідей. Розвідки М. Драй-Хмари, М. Моклиці, О. Забужко.

Тема 3.

Творчість Михайла Коцюбинського. Поезія. Поезії в прозі. Періоди художньої діяльності: народницький і модерністський. Імпресіонізм як домінанта індивідуального стилю. Оповідання та новелістика прозаїка. Повісті: «Дорогою ціною», «Fata morgana», «Тіні забутих предків»). Літературно-критичні праці. Образ М. Коцюбинського в художній літературі.

Тема 4.

Творчість українських модерністів. Творчість Миколи Вороного. Збірки «Ліричні поезії», «В сяйві мрій», «За Україну», «Поезії». Вплив на світогляд та вироблення літературно-естетичних поглядів французького символізму (Рембо, Верлен, Бодлер), ідей І. Франка. Модерністичні шукання. Жанрові та стильові особливості творів. Версифікація. Літературні та театральні критичні розвідки. Переклади. «Лист» до О.

Білецького. «Одкритий лист до українських письменників» як «маніфест» українських модерністів. Альманах «З-над хмар і долин». Творчість поетів «Української хати». Творчість Олександра Олеся. Багатогранність художнього обдарування митця. Вітчизняний та емігрантський періоди творчості. Поезія. Драматургія: одноактні п'єси, «Над Дніпром», «По дорозі в Казку» (спорідненість з поемою І.Франка «Мойсей»), «Ніч на полонині». Проза. Переклади. Публіцистика. Язичницько-християнська символіка у творах письменника. Поєднання символістського та романтичного світобачення в п'єсах «Над Дніпром», «Ніч на полонині». Символістська драма («Танець життя», «Трагедія серця» тощо).

Творчість Спиридона Черкасенка. Багатогранність творчого таланту. Поезія. Проза: оповідання, «Прогоди молодого лицаря. Роман з козацьких часів». Драматургія: «Жах», «Повинен», «Ціна крові», «Казка старого млина», «Про що тирса шелестіла», «Северин Наливайко» (історична правда та художній вимисел). Риси «нової» драми в історичній драматургії. Зв'язки з євангельськими сюжетами, міфологією. Еволюція індивідуального стилю письменника.

Особливості поетики західноукраїнської літератури: особливості жанру й стилю. Творчість членів «Молодої Музи». Поетичні збірки Петра Карманського, Василя Пачовського. Драматургія, наукові праці. Стаття І. Франка «Маніфест «Молодої музи». Творчість Богдана Лепкого. Взаємини з представниками «Молодої Польщі». Поезія: поетичні збірники, провідні мотиви лірики. Проза: збірники оповідань, повісті, цикл повістей про І. Мазепу. Літературно-критична діяльність.

Тема 5.

Творчість членів «Покутської трійці»: жанрова й стильова своєрідність. Експресіонізм як творча домінанта Василя Стефаника. Проблематика, поетика текстів першого та другого періодів творчості. Публіцистика. Епістолярій. Твори В.Стефаника в контексті світової літератури. Ліричний струмінь новелістики Марка Черемшини. Проблематика, поетика текстів першого та другого періодів творчості. Моногеройна, безсюжетна новела Марка Черемшини. Сатирична природа творчості Леся Мартовича. Повість «Забобон». Багатогранність творчості митців. Спільне та відмінне в ідейно-естетичних принципах членів групи. Стаття Лесі Українки «Малорусские писатели на Буковине». Стаття М.Зерова «Марко Черемшина й галицька проза».

Тема 6

Творчість Ольги Кобилянської. Культурно-естетичні погляди. Тематичне, жанрове і стильове новаторство прози. Неоромантизм як творча домінанта. Повісті письменниці: «Царівна», «Земля», «У неділю рано...», «Малі» прозові жанри. Автобіографії, щоденник. Стаття Лесі Українки «Малорусские писатели на Буковине».

Тема 7

Творчість Володимира Винниченка. Проза: оповідання, повісті, роман «Сонячна машина» Драматургія: «Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Закон», «Брехня», «Гріх», «Між двох сил». Неореалізм як стильова домінанта. «Щоденник», епістолярій. Громадсько-політична діяльність. Рецепція творчості В. Винниченка сучасниками (М.Коцюбинський, Леся Українка, І. Франко).

Тема 8

Творчість Архипа Тесленка. Проза: оповідання, повість «Страчене життя». Автобіографізм творів. Оповідання В. Чередниченко про А.Тесленка «Останній лист», «Чорне яблуко. Роман про Архипа Тесленка» С. Процюка.

Творчість Степана Васильченка. Особливості розвитку прози: оповідання, новели, повість «Талант». Жанрова специфіка, композиційна структура, засоби образного втілення творів. Драматургія: «На перші гулі», «Куди віте віє». Особливості творчого методу. Неонародницькі та модерністські тенденції творчості. Переклади.

Методи навчання: Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), із застосуванням комп'ютерних технологій; семінари, бесіда, розповідь.

Наочні: самостійне спостереження, ілюстрування, демонстрування.

Практичні: наукове дослідження, навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуації пошуку (метод цікавих аналогій тощо). Методи письмового і текстового контролю.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом,

обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: робоча програма курсу, тексти лекцій, плани практичних занять, мультимедійні презентації

Система оцінювання та вимоги: Контроль набутих знань і вмінь за навчальною дисципліною здійснюється на практичних заняттях та при перевірці виконаного студентом самостійного завдання шляхом усного опитування та тестів. захист курсової роботи, залік

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час контролю самостійної роботи

Види робіт	Кількість набраних балів						
	F	FX	E	D	C	B	A
Самостійне заняття 1	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 2	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 3	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 4	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 5	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 6	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 7	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 8	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 9	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Самостійне заняття 10	0,1	0,2	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
Максимальна кількість набраних балів	1	2	3	3,5	4	4,5	5

Таблиця 3. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
32-38	Добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25	Задовільно		D (задовільно)
14-20			E (задовільно)
8-13	Незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова

1. Історія української літератури: у 12 т. / ред. Л. Мороз. Київ : Наукова думка, 2020. Т.7. Література 80-90-х років XIX століття. Кн. I. С. 244-276..
2. Історія української літератури та літературно-критичної думки кінця XIX – початку XX століття: Підручник / за ред. О.А.Галич. Луганськ: Альма-матер, 2008. 480 с.
1. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ: ВЦ «Академія», 2013. Т.1: У пошуках іманентного сенсу. 512 с.
2. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ: ВЦ «Академія», 2013. Т.2: У пошуках іманентного сенсу. 624 с.
3. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ: ВЦ «Академія», 2015. Т.4: У сподіваннях і трагічних зламах. 576 с.

4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ: ВЦ «Академія», 2017. Т.5: У сподіваннях і трагічних зламах. 544 с.

Допоміжна

5. Васильчук М. Художній дискурс Гуцульщини в українській літературі XIX – початку XX століття. Івано-Франківськ, 2018. 464 с.
6. Голомб Л.Г. Новаторські тенденції в українській літературі кінця XIX – перших десятиліть XX ст. Ужгород: Гранда, 2008. 296 с.
7. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ: Основи, 1997. 604 с.
8. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів: Літопис, 1997. 297 с.
9. Денисюк І. Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст. Київ: Наукова думка, 1989. 227 с.
10. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ: Femina, 1995. 688 с.
11. Історія української літератури XX століття / за ред. В. Дончика. Київ: 1993. 627 с.
12. Левченко Г. Зачарована казка життя Ольги Кобилянської. Київ: Книга, 2008. 223 с.
13. Моклиця М.В. Модернізм як структура. Філософія. Психологія. Поетика: монографія. Луцьк: Вежа, 2002. 390 с.
14. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини XX ст.: Україна і Польща. Київ: Основи, 2002. 327 с.
15. Мочернюк Н. Поза контекстом. Інтермедіальні стратегії літературної творчості українських письменників-художників міжвоєнтя. Львів, 2018. 392 с.

16. Наєнко М. Історія українського літературознавства: Підручник Київ, 2001. 227 с.
17. Павличко С. Дискурс Модернізму української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ: Основи, 1997. 604 с.
18. Пахаренко В. Українська поетика. Черкаси: «Відлуння-Плюс, 2009. 416 с.
19. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Літературознавчі студії. Івано-Франківськ: Лілея- НВ, 1998. 296 с.
20. Романишина Н. Українська художня мала проза: теоретико-методичні аспекти вивчення. Рівне, 2013. 576 с.
21. Шевельов Ю. Вибрані праці. У 2 книгах. Кн.. 2. Літературознавство. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 1151 с.
22. Школа В.М. Драматургія Спиридона Черкасенка (еволюція індивідуального стилю): монографія. Київ: Знання України, 2001. 130 с.
23. Школа В. Проблема «герой і маса» у творчості Олександра Олеся і Якова Мамонтова (на прикладі п'єс «По дорозі в казку» та «Коли народ визволяється». *Вісник Сумського державного університету*. Серія філологія. Суми : Вид-во СумДУ, 2008. С. 194–200.
24. Школа В. М. Фольклоризм п'єси Людмили Старицької-Черняхівської «Розбійник Кармелюк». *Вісник Черкаського університету*. Серія: Філологічні науки. 2014. № 40 (333). С. 122–128.
25. Школа В. Літературні версії образу легендарного визволителя (на матеріалі творів М. Старицького та Л. Старицької-Черняхівської. *Літературознавство. Фольклористика. Культурологія*. Збірник наукових праць. Вип. 21–22. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2015. С. 151–161.
26. Школа В. Структурний аналіз казки Івана Липи «Близнята». *Десяті Липівські читання*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2020. С.166-169.
27. Школа В. М. Метрико-ритмічні особливості поезій Миколи Вороного. *Актуальні тенденції викладання української літератури*. Матеріали наук.-практ. семінару. Бердянськ, 2020. С. 88-90.
28. Школа В. Автобіографізм нарису Василя Стефаника «Серце». *Збірник матеріалів VII Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти «Педагогічна біографіка та біографістика в сучасному науково-інформаційному просторі*. : Державна науково-педагогічна

бібліотека України імені ВО Сухомлинського, 2022. Вінниця: Твори, 2022. С. <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=31216>

29.Школа В.Інтерпретація епізодів Конотопської битви Богданом Лепким (за матеріалами повісті «Сотниківна»). *Конотопські читання*: зб. наук. пр. / ред. кол.: Верба Н.П., Акічев Ш.М., Несвідоміна Н.В. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2022. Вип. XIII. С. 286-290.

12. Інформаційні ресурси

1. Бердянський державний педагогічний університет. – Режим доступу : <http://bdpu.org/>
1. <http://www.geocities.com/doctorpro2002> – Чорна жужелиця художня література
2. <http://library.org.ua> – Українська бібліотечка українська класика; історія України
3. <http://lib.proza.com.ua> – Лібрарій: Електронна бібліотека
4. <http://chtyvo.org.ua/authors/> - Е-бібліотека «Чтиво» - книгозбірня української літератури
5. <http://ukrknyga.at.ua/> - «Українська книга» - безкоштовна електронна бібліотека
6. <http://chytanka.com.ua/ebooks/index.php?action=url/authors> - Читанка
7. <http://ukrkniga.org.ua/> - Українська книга